

Synodontis multipunctatus - Kakukkharcsa

ELSŐ LEÍRÓJA:	Boulenger, 1898
CSALÁD:	Mochokidae
MÉRET:	27 cm
C°:	23-26
pH°:	7,5-8,5
Nk°:	15-30
HELYIGÉNY:	300 liter
VISELKEDÉS:	békés, csoportos
TÁPLÁLÉK:	ragadozó
TARTÓZKODIK?	alsó szint
ÉLETTARTAM:	10-12 év
TERM.VÉD.:	nem fenyegetett

Synodontis multipunctatus
Kakukkharcsa
(Boulenger, 1898)

TOVÁBBI KÉPEK:

TÉRKÉP (MAP); ELTERJEDÉSI TERÜLETE:

Synodontis multipunctatus – Kakukkharcsa elterjedési területe (Map)

Kelet-Afrika, Tanganyika-tó

KÜLALAK ÉS JELLEGZETESSÉGEK LEÍRÁSA:

Az alapvető tollasbajszú harcsa – szabást követi alkata, farknyele valamivel nyúlánkabb egyes rokonainál, de például a *Synodontis petricolá*hoz képest magasabb hátú faj. Száját három pár bajuszszál szegélyezi, melyekből a harmadik pár viseli a keresztirányú kinövéseket, amitől a családnév is ered. A bajuszszálak hófehérek. 27 cm-es testhosszt is elérhet, ezzel a nagyobb termetű tanganyikai fajok közé tartozik.

Testének alapszíne krémszínű, sárgásbarna, mely kicsit változik egyedenként, kortól és a tavon belüli leszármazási helytől függően is, vannak ugyanis egészen halvány (szinte szürkésfehér) és barnásabb

alapszínű példányok is. Ezen sötétbarna-fekete színű pöttyök díszelnek, a fejen kicsit több, a testen kevesebb és jellemzően egymástól távolabb fekszenek. Mivel a halak még idősebb korokra is megőrzik jellemzően világos alapszínüket, a foltok nagyon szép kontrasztos mintát rajzolnak ki. A zsírúszó tövében szinte fekete csíkká olvadnak össze. Farkúszója villásan elágazik, melynek két ágán fekete csíkot látunk. A hátúszó elülső sugara fekete, s az úszó nagy része ugyancsak fekete színű, míg külső szegélye vastag, fehér sáv. A mellúszó első tüskéje szintén fekete (esetleg rendkívül halvány fehér csík szegélyezheti), az úszó nagy része viszont fehér. A hasúszók és farok alatti úszók szinte teljes egészében fehér színűek, ezeknek csak a bázisán, pár folt erejéig jelenik meg fekete szín. A mellúszó 8 lágú sugarat tartalmaz.

A megszólalásig hasonlít hozzá a *Synodontis grandiope*. A fő különbség, hogy ennél a fajnál 7 lágú mellúszósugarat találunk, és kifejezetten nem haladja meg a 15 cm-es testnagyságot. Bár nem mindig objektív bélyeg, de a legtöbb példányon megfigyelhető: fejméretéhez képest kimondottan nagy szemekkel rendelkezik, ez is segíti a megkülönböztetését a *S. multipunctatustól*.

Több további hasonló faj is él a Tanganyika-tóban. A *Synodontis petricola* és *S. lucipinnis* egyértelműen megkülönböztethető a hátúszójukon is teljes fehér kerettől (vagyis az első hátúszótüske is fehér náluk). A *S. ilbrevis* a hamis kakukkharczához hasonlóan lapítottabb testű, nyúlánk alkatú. Sokkal sűrűbben foltozott, és a hasoldali úszókon is nagy kiterjedésű a sötét színezet. Ugyanez mondható el a *Synodontis polliri* is, az úszóin csekély kiterjedésben látunk fehér színt, sokkal több fekete pigmentet visel (és sűrűbben foltozott). A *Synodontis irsacae* fiatalon egészen hasonló, felépítése is inkább már magasabb hátat mutat, de arcorra jóval megnyúltabb, sűrűbben foltozott és nála is kiterjedtebb a fekete szín az úszókon. A zsírúszója gyakran egyöntetűen sötét (de nem minden állaton). Kifejezetten 18-19 cm körüli marad, idősödve besötétedik. Hozzá rendkívül hasonlít a *S. tanganyicae*, mely akár 56 cm-re is megnőhet, de orra és a kopoltyúfedő mögötti tövis is lekerekítettebb (ellenben hosszabb), utóbbi gyakran fekete vagy sötétszürke.

TARTÁSA ÉS TENYÉSZTÉSE:

Az egyik legismertebb tollasbajszú harcsafaj, s nem csak az akvaristák között! Ezt a hatalmas ismertséget egyedülálló szaporodásmódjának köszönheti, ugyanis a fészekparazitizmus jelensége figyelhető meg nála. A halak között csak rendkívül kevés faj mutatja e kakukkhhoz hasonló viselkedést, természetesen a faj köznapi neve is innen származik. Bár már 1898-ban leírták a fajt, csupán 1979-ben számoltak be először izgalmas szaporodásmódjáról – ekkor is még csupán arról, hogy sügérek szájában kisharcskákat találtak. 1981-ből származik az első akváriumi megfigyelés erről – akkor viszont tévesen *Synodontis petricola*-ként azonosították a fajt, és innentől számítva nagyon sokáig a *S. petricolát* tartották a valódi kakukkharcának. (Jelen pillanatban egyébként újból az a vélekedés, hogy a *S. petricola* képes kakukk-módon is és szabadon is ívni.) A '80-as években számos írás született erről az érdekes jelenségről, de az igazán részletes leírások csupán az 1990-es évekből származnak. Ekkortájt sikerült tisztázni a kakukkharcsa szaporodásbiológiáját.

A vadonban e halak nagy csapatokba verődve élnek, és ívásuk a különböző szájköltő Tanganyika-tavi sügérek ívásával van időben összehangolva. A harcsák kifigyelik a sügérek ívását, majd közéjük úszva gyorsan becsempészik ikráikat a sügérikrák közé. Először egy nőstény megy előre, majd őt rendszerint követheti a hím. A sügérek természetesen próbálják őket elkergetni, de időközben kisméretű ikráikat lerakják a sügérikrák közé. Fontos, hogy a kifejlett harcsák nem fogyasztják a sügérek ikráit! A

gyanútlan nőtény sügér később a szájába veszi az ikrákat, viszont a harcsaikrák jóval hamarabb kelnek ki, mint a sügérikrák. A kisharcsák az ívástól számított harmadik napon kikelnek és a hatodik napon már megkezdik táplálkozásukat – első eledelük a frissen kikelő sügérivadékok, illetve a sügérikrák (ezért is fontos, hogy a harcsaszülők ne egyék meg az ikrákat, hiszen ezek fogják szolgálni kicsinyeik első táplálékát). Végül a kis harcsák elfogyasztják az összes sügérivadékot, és a forgatási idő leteltével az anyasügér már csak fiatal kakukkharcákat köp ki, melyek gyakorlatilag ivadékrabló ragadozói. A nőtény sügér egy darabig még védi és szájába vissza is gyűjti veszély esetén a harcsaivadékokat. Sok tanganyikai sügér azonban különböző módokon próbálja elkerülni a fészekparazitizmust, akváriumokban szinte sosem sikerül tanganyikai fajokkal reprodukálni e viselkedést (Malawi- és Viktória-tavi sügéreket szoktak használni). Korábban az a nézet tartotta, hogy a kakukkharcsa obligát fészekparazita, vagyis nem képes sügér gazda nélkül szaporodni (pontosabban ivadékaiknak első tápláléka miatt fontos a gazdafaj), ez azonban nem igaz. A természetben hatalmas egyedszámban vannak jelen és a nőtények százas mennyiségű ikrákat termelnek (holott a szájköltésből még egy tucatszámú példány sem szokott fejlődni) – ami a szabadon ívással való szaporodást is alátámasztja. Tehát fajuk fakultatív fészekparazita, mind kakukk-módjára, mind szabadon ikrázva is szaporodik.

Akváriumi tartásuk könnyű, általában problémamentes, így kezdő akvaristák is megpróbálkozhatnak vele. Fontos, hogy tágas akváriumba kerüljön, mivel kifejllett kori mérete a 27 cm-t is elérheti. Akárcsak kisebb termetű rokonai, a kakukkharcsa is csoportos életmódot folytat, a természetben általában nagy csapatokba verődik. Egyedül félős, bújós lesz. Legalább 4-5 példányt tartunk együtt egy minimum 300-350 literes akváriumban. A túlságosan kis testű társhalakat megeheti, de egyébként semmiféle agresszivitást nem mutat. Mérete és robosztussága végett ellenben viszonylag nagy testű sügérekkel is gond nélkül tartható. Igazán kiváló kiegészítője minden nagy tavi akváriumnak – s tartása során nem kell csupán a Tanganyika-tóra korlátozódni. Ha nem cél a biotóp medence, akkor malawi sügérekkel vagy Viktória-tavi bölcsőszájú halakkal is csodás társítást alkothatunk. Ha kemény és lúgos vizet kedvelő társhalakat válogatunk össze (szivárványhalak, egyes elevenszülők), akkor társas medencében is megállja a helyét.

Pusztán az akvárium mérete miatt is erős szűrésre van szükségünk, nagy külső szűrőt, szűrőakváriumot telepítsünk, de erős áramlásra nincs szükség lévén tavi halak. Kristálytisza, átlátszó, nitráttól és egyéb bomlástermékektől mentes vizet igényel, és meghálálja a rendszeres vízcserét. 24-26 °C-os vízben jól érzi magát. Lágy vízben vagy alacsony kémhatáson semmiképpen se tartuk őket! Legalább 15-ös, még jobb, ha 18-25-ös német keménységet állítsunk be, ami egyébként nagyon sok hazai vezetékes ivóvíznek megfelelő érték. Ha lágyabb a vizünk, kalcium- és magnéziumsókkal keményíthetjük. A kémhatás legyen enyhén lúgos (7,5-8 pH), de minimum semleges. A réztartalmú gyógyszereket és a klórt nem viseli jól, mivel teste pikkelytelen. Próbáljuk halainkat megakadályozni abban, hogy a fűtőszál mellé bújjanak, mert az megégetheti bőrüket.

Az akváriumot apró szemcséjű, finom homokkal töltsük fel, mert az éles kavicsok felsértik érzékeny bajuszszálaikat, a finom homokban viszont élvezettel kutatnak eleség után. Egyébként a sügérek mellé is ez a megfelelő talaj. A berendezés tekintetében a lényeg, hogy legyen elégséges számú búvóhely – erre a legmegfelelőbbek a különböző sziklák, kövek, bátran használhatunk mészköveket is. Szép kőrakásokat építhetünk, választhatunk lyukacsos sziklákat is, de szükség esetén cserép vagy agyagbujkálók is behelyezhetőek. Több búvóhely legyen, mint ahány állatot tartunk. Uszadékokat csak akkor használjunk, ha alaposan kiáztak és már nem savanyítják és színezik a vizet. Növényeket nem igényel, de nem is bántja őket, az afrikai medencékben gyakori Anubiasok például szép kiegészítők lehetnek, viszont egy sziklás

berendezés is kielégíti igényeit. Nappal is mozognak, de a túlságosan intenzív megvilágítást kerüljük. A természetben 160-170 méteres mélységig lehatolnak.

Nem válogatósak, mohón elfogyasztanak jóformán minden számukra alkalmas táplálékot. Főeleségként kaphatnak harcsatablettákat, elfogyasztják a sügérek maradékát is, ezzel jó szolgálatot téve. A lehulló granulátumok, lemezek és pelletek is megfelelőek, de igyekezzünk változatos étrenden tartani harcsáinkat. Egészítsük ki menüjüket szúnyoglárvával, artémiával, televényféreggel és más hasonló lárvákkal és férgekkel, de kaphatnak például kagylóhúst is, amit nagyon szeretnek. A természetben táplálékuk túlnyomó többségét a *Neothauma tanganyicense* csigafaj teszi ki, másodsorban rovarlárvák szerepelnek még étlapján. Főleg ragadozó életmódot folytat tehát, növényi kiegészítést csak ritkán igényel, néha napján egy kevés spirulinás táp például megteszi.

Akváriumi tenyésztésük valójában nem bonyolult feladat. Előfeltétele, hogy tartsuk harcsáinkat csoportosan (az ivarokat nehéz megkülönböztetni) és etessük őket jó minőségű eleséggel. Ha bekövetkezett már tenyészérettségük és a sügérek is ívásba kezdenek, a harcsáknak is szinte azonnal megjön a szaporodási kedve. Képesek a sügérek íváskor leadott kémiai anyagait is érzékelni a vízben. Akváriumokban nem minden tanganyikai sügérral működik jól szaporításuk, egyes fajok már evolúciósan megtanulták kijátszani a harcsákat. Éppen ezért a tenyésztők szinte mindig Malawi- vagy Viktória-tavi sügéretet használnak, melyek nem ismerik ezt a jelenséget, hiszen e tavakban nem élnek fészekparazita fajok. Kiválóan alkalmasak a Haplochromisok (pl.: *Haplochromis sauvagei*) gazdának, de arra ügyeljünk, hogy néha hagyjuk „pihenni” a sügéretet és hagyni őket szaporodni harcsamentes akváriumban is. Egyes tenyésztők hagyják, hogy a sügér hordja ki a kisharcsákat, mások elveszik az ikrákat a nőténytől, és megpróbálják akár a sügér- és harcsaivadékokat is nevelni, egymástól elválasztva. Ha mesterségesen keltetjük a kakukkharcsákat, gyakrabban előfordul köztük kannibalizmus, mintha hagyjuk, hogy a sügérivadékokon induljanak. Mesterséges nevelésnél frissen kelt artémiával indíthatóak egyébként, ha sügérivadékokon hordatjuk ki őket, akkor a kiköpött harcsák méretétől függ, akár már aprított tubifexel is próbálkozhatunk, de az artémiát biztosan elfogadják. Nem lehetetlen őket sügér nélkül is szaporítani, bár akváriumokban így csak elvétve volt még rá példa, mesterséges körülmények között nagymértékben ragaszkodnak a parazita szaporodásmódhoz (ellentétben a *Synodontis petricolával*, mely akváriumokban leginkább barlangokban vagy szabadon ívik). Rendszeres részleges vízcserevel gondoskodjunk a vízminőségről, mert annak leromlására a kisharcsák érzékenyek. Ügyeljünk rá, hogy a cserevíz is a nevelőakvárium vizéhez hasonló vízminőségű legyen (kemény, kissé lúgos). Ma már jobbára tenyésztett példányai kaphatóak, kevés a vadbefogás. Sajnos hibrideket is létrehozta már belőlük. Szemben a hamis kakukkharczával, e faj kicsinyei gyorsan nőnek!

EGYÉB ELNEVEZÉSEK:

syn: *Synodontis multipunctata*.

Eng: Cuckoo Synodontis.

Egyéb köznevei: Kuckuckswels, Vielpunkt-Kuckuckswels, _____

KATEGÓRIÁK:

[Akváriumi halak](#), [Harcsafélék](#)

KULCSSZAVAK:

[Synodontis multipunctatus](#), [Akváriumi halak](#), [akvarisztika](#), [Boulenger](#), [Harcsafélék](#), [Mochokidae](#), [1898](#), [Kakukkharcsa](#)

JELLEMZŐK:

[gyér növényzetigényű](#), [óriás méretű 20 cm fölött](#), [nagy \(több 200 liternél\)](#), [Afrika](#), [féllúgos \(7.5-8 pH\)](#), [átlátszó vízi](#), [hőigényes \(25-30 °C\)](#), [lassan mozgó vízi](#), [növényt nem igényel](#), [lúgos \(8pH-nál több\)](#), [közepesen aktív mozgású](#), [Kelet-Afrika](#), [alsó szint](#), [lassú mozgású](#), [nagyon keményvízi \(20-30°Nk\)](#), [ragadozó](#), [közepes hőigényű \(20-25°C\)](#), [állóvízi](#), [keményvízi \(15-20 Nk°\)](#), [békés rajhal](#), [Tanganyika-tó](#), [hosszú életű 6 év fölött](#).

FELHASZNÁLT IRODALOM, FORRÁSOK:

- Dr Lothar Seegers: **Die Welse Afrikas – Ein Handbuch für Bestimmung und Pflege**
- http://www.scotcat.com/mochokidae/s_multipunctatus.htm
- <https://www.scotcat.com/articles/article24.htm>
- <https://www.seriouslyfish.com/species/synodontis-multipunctata/>
- https://www.planetcatfish.com/common/species.php?species_id=95
- <https://www.tfhmagazine.com/articles/freshwater/lake-tanganyikan-synodontisthe-revision>
- <https://www.sciencemag.org/news/2019/03/cuckoo-catfish-tricks-other-fish-raising-its-head-chomping-young>

Írta: Liziczai Márk

Katalógusba került: 2012-09-09 09:01:17

Legutolsó frissítés: 2021-02-06 09:59:22

Katalógus ID: 4450

Oldal linkje: <https://akvaristalexikon.hu/akvariumi-halak/harcsafelek/synodontis-multipunctatus.html>

© Akvarista Lexikon - Minden jog fenntartva